

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 305/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Patrikom Ozimaničom, advokátom, Dúbravská cesta 2, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Ndc/48/2023 z 31. októbra 2023 takto

rozhodol:

- Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.
- Návrhu na vydanie dočasného opatrenia **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a žiada priznať jej finančné zadosťučinenie 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom. Zároveň navrhuje, aby ústavný súd vydal dočasné opatrenie, ktorým najvyššiemu súdu a Mestskému súdu Bratislava II (ďalej len „mestský súd“) uloží povinnosť zdržať sa výkonu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a mestskému súdu zároveň uloží povinnosť zdržať sa výkonu oprávnení priznaných napadnutým uznesením, a to najmä dočasne nepokračovať v konaní vedenom pod sp. zn. 37P/107/2023, a to do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu o tejto ústavnej sťažnosti.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení navrhovateľky v konaní predtým vedenom na Okresnom súde Bardejov (ďalej len

„okresný súd“) pod sp. zn. SK-5P/26/2021, v súčasnosti vedenom na mestskom súde pod sp. zn. 37P/107/2023 o rozvod manželstva a o určenie výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode k maloletému dieťaťu. Na základe návrhu otca maloletého a manžela sťažovateľky na prikázanie veci mestskému súdu rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že prejednanie veci na okresnom súde pod sp. zn. SK-5P/26/2021 prikazuje mestskému súdu. Dospel k záveru, že v danom prípade sú splnené podmienky pre prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti v zmysle § 39 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Pri posudzovaní dôvodnosti návrhu vzal na zreteľ predovšetkým to, že v danom prípade ide primárne o konanie o rozvod manželstva, pričom miestna príslušnosť v tejto veci sa riadi § 92 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), ktorý upravuje osobitnú výlučnú miestnu príslušnosť, v zmysle ktorej má byť vec prejednaná a rozhodnutá súdom, v obvode ktorého mali manželia posledné spoločné bydlisko. Preto dôvodom na výnimku z tejto zásady na základe návrhu na delegáciu z dôvodu vhodnosti môžu byť len také okolnosti, ktoré celkom jednoznačne a zároveň v súlade so zákonom a ústavným právom na zákonného sudcu odôvodňujú vhodnosť prejednanie veci iným než príslušným súdom. Najvyšší súd uviedol, že na tom nič nemení ani jeho skoršie rozhodnutie sp. zn. 1Ndc/7/2021 z 30. júna 2021, ktorým na návrh sťažovateľky prikázal na prejednanie veci vedenú pôvodne na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 25P/189/2020 Okresnému súdu Svidník (teraz Okresný súd Bardejov pod sp. zn. SK-5P/26/2021), keďže usúdil, že v konaní sa zásadne zmenili okolnosti a odpadli dôvody, pre ktoré boli v čase vydania rozhodnutia splnené podmienky pre prikázanie sporu inému než zákonnému súdu. Najvyšší súd taktiež poukázal na skutočnosť, že podľa § 100 CMP s konaním o rozvod manželstva je obligatórne spojené konanie o úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvode. V danom prípade bol maloletý rozsudkom Okresného súdu Svidník č. k. 4P/24/2020-1177 z 13. októbra 2022 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 4CoP/10/2023-1802 z 13. júna 2023 zverený do osobnej starostlivosti otca na čas do rozvodu, kde má v súčasnosti maloletý aj adresu trvalého pobytu, pričom z rozhodnutia krajského súdu z 13. júna 2023 vyplýva, že maloletý v Bratislave navštevuje materskú školu, hodiny tanca a tréningy korčuľovania na ľade, stretáva sa s novými ľuďmi, socializuje sa a otec maloletého mu v Bratislave zabezpečil aj psychologickú pomoc. Najvyšší súd v tomto kontexte akcentoval širší verejný záujem na poskytnutí ochrany účastníkom mimosporového konania cez prizmu najlepšieho záujmu maloletých detí.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu o prikázaní veci podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Najvyšší súd si v napadnutom uznesení protirečí, keď rozhodol opačne než vo svojom skoršom rozhodnutí z 30. júna 2021, čím nerešpektoval nielen vlastnú rozhodovaciu prax, ale aj rozhodnutia iných súdov v súvisiacich veciach a vytvoril tak zmätočný a nezákonný stav. Napadnuté uznesenie nie je ani riadne a dostatočne presvedčivo odôvodnené, keď najvyšší súd použil čiastočne obdobné argumenty, aké pôvodne použil v rozhodnutí z 30. júna 2021. Takýto postup toho istého súdu je neakceptovateľný a zásadným spôsobom narúša princíp právnej istoty, princíp predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a princíp zákonnosti.

b) Najvyšší súd pri svojom rozhodovaní a argumentácii opomenul fakt, že maloletému dieťaťu nebol pobyt zmenený zákonným spôsobom, a nevysporiadal sa tak plne s tým, či prikázanie veci

inému súdu je v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Existujú právoplatné rozhodnutia týkajúce sa obdobia, keď bolo dieťa tiež zverené do starostlivosti otca, ktoré, naopak, konštatovali, že nedošlo k zákonnej zmene bydliska, a teda ani zmene príslušnosti a príslušným má byť Okresný súd Svidník (teraz Okresný súd Bardejov), a to s poukazom na najlepší záujem maloletého aj zásadu *perpetuatio fori*.

c) Napadnuté uznesenie je v rozpore s § 39 ods. 4 CSP a § 112 ods. 2 CMP, keďže najvyšší súd už raz o prikázaní veci rozhodol, a to na návrh sťažovateľky rozhodnutím z 30. júna 2021. Návrh otca mal byť preto bez ďalšieho odmietnutý.

d) Najvyšší súd podľa názoru sťažovateľky v napadnutom rozhodnutí kládol dôraz na zabezpečenie hospodárnosti konania, ktoré uprednostnil pred princípom právnej istoty, predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, právom na zákonného sudcu, princípom spravodlivosti, záujmom maloletého dieťaťa a právom sťažovateľky na rodinný a súkromný život.

e) Najvyšší súd sa neriadil pravidlom, že dôvod delegácie musí mať výnimočný charakter. Napadnuté rozhodnutie má negatívny dopad na iných účastníkov, a to predovšetkým na maloletého Michala, ktorý mal byť sledovaný lekármi a mala mu byť poskytovaná zdravotná starostlivosť v obvode niekdajšieho Okresného súdu Svidník.

f) Najvyšší súd opomenul vziať do úvahy skutočnosť, že v obvode okresného súdu už boli vykonané viaceré vyšetrenia odborníkmi, ktorých by chcela sťažovateľka vo veci aj vypočuť, pričom všetci odborníci a znalci, ktorí poznajú stav maloletého a ktorí by sa vedeli k veci relevantne vyjadriť, sú z východného Slovenska, a teda by bolo hospodárnejšie, aby aj z tohto dôvodu konal okresný súd.

g) Pokiaľ ide o argument trvalého pobytu, trvalý pobyt má len evidenčný charakter, a preto tak, ako trvalý pobyt maloletému zmenil otec maloletého, tak ho môže zmeniť aj sťažovateľka. Z tohto dôvodu je tento argument bezpredmetný.

h) Úvahy súdu, že konanie o rozvod je konaním primárnym, nie sú správne, pretože zákon nepriorizuje ani jedno z konaní o rozvod manželstva v spojení s úpravou výkonu rodičovských práv a povinností.

i) Najvyšší súd nevysvetlil, v čom sa zásadne zmenili okolnosti, čím porušil právo na spravodlivý proces – právo na dostatočné a zrozumiteľné odôvodnenie rozhodnutia. Sťažovateľka zastáva názor, že okolnosti sa možno zmenili, ale nie zásadným a hlavne nie zákonným spôsobom. S poukazom na § 112 CMP uviedla, že jediná okolnosť, ktorá sa medzičasom zmenila, je, že bolo rozhodnuté o zverení dieťaťa do starostlivosti otca, a to iba na čas do rozvodu. Nejde tak o trvalú ani definitívnu zmenu okolností a miesta, kde sa maloletý zdržiava. Ide len o faktický stav, ktorý však nevyvoláva zákonom predpokladané účinky – zmena bydliska zákonným spôsobom.

j) Zmena príslušného súdu nie je v záujme maloletého dieťaťa, pretože maloletý ■■■■■ mal svoje stabilné výchovné prostredie, matku, starých rodičov, rodinu, kamarátov, škôlku a potrebnú zdravotnú starostlivosť iba u matky, kým podľa názoru sťažovateľky nezákonným rozhodnutím, napadnutým dovolaním krajský súd odňal maloletého nedôvodne z jej starostlivosti. V záujme maloletého dieťaťa nie je podľa názoru sťažovateľky ani fakt, že ho bude zastupovať iný kolízny opatrovník.

k) Rozhodnutie má negatívny dopad aj na sťažovateľku, ktorá vzhľadom na vzdialenosť od bydliska otca nemá možnosť sa ani len pokúsiť o priamy kontakt so synom. Na súdne pojednávania bude musieť cestovať dlhé hodiny s prestupmi. Tieto skutočnosti najvyšší súd vôbec nevzal do úvahy, čím rozhodol v rozpore s vlastnou úvahou a argumentáciou.

l) Z uznesenia krajského súdu č. k. 6NcC/15/2022-228 z 23. novembra 2022, ktorý rozhodol, že napriek tomu, že sa maloletý zdržiava v Bratislave, je na prejednanie a rozhodnutie vo veci (návrhu matky na zrušenie neodkladného opatrenia, ktorým bol maloletý zverený do starostlivosti otca do právoplatného skončenia konania o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému na čas do rozvodu manželstva, pozn.) miestne príslušný Okresný súd Svidník a z ktorého vyplýva, že faktická zmena pobytu a dokonca ani rozhodnutie, ktorým sa dieťa zveruje do starostlivosti jedného z rodičov, nie je zákonným spôsobom zmeny bydliska dieťaťa. Sťažovateľka zastáva názor, že zmena bydliska je podstatnou zmenou, ktorá sa musí dosiahnuť na základe dohody alebo súdneho rozhodnutia, ktoré tak určí. K týmto sťažovateľkou tvrdenými argumentom sa najvyšší súd nijako nevyjadril, preto je napadnuté uznesenie v tejto časti nepreskúmateľné.

m) Od podania návrhu na rozvod uplynuli 4 roky, počas ktorých sa konanie meritórne vôbec nikam neposunulo a právoplatné skončenie konania o rozvod je tak v nedohľadne, k čomu nepriamo prispelo aj napadnuté rozhodnutie, ktoré spôsobí predĺženie celkovej dĺžky konania, keďže nový sudca si musí nanovo naštudovať spis.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života (čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru), základného práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy), práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením, v ktorom podľa sťažovateľky najvyšší súd nezohľadnil skutkové okolnosti prerokovávanej veci, neprihliadol na najlepší záujem maloletého dieťaťa a svoje závery nedostatočne odôvodnil.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením:

5. Ústavný súd v súvislosti s charakterom a obsahom argumentácie sťažovateľky konštatuje, že sťažovateľka založila svoju argumentáciu na premise o nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia pri absencii odpovedí na relevantné otázky. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či najvyšší súd napadnuté uznesenie primeraným spôsobom odôvodnil a či ho nemožno považovať za arbitrárne, a teda z ústavného hľadiska za neakceptovateľné a neudržateľné.

6. Bez potreby opätovného citovania relevantných častí napadnutého uznesenia je potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

7. Ústavný súd k ťažiskovej argumentácii ústavnej sťažnosti uvádza, že pokiaľ sťažovateľka namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia, je potrebné akcentovať odôvodnenie napadnutého uznesenia v bodoch 6 až 10, v ktorých najvyšší súd najprv formuloval všeobecné interpretačné východiská pre posúdenie predpokladov príkázania sporu a následne celkom jasne odôvodnil záver, prečo je v danom prípade vhodné delegovať spor inému súdu, pričom pomenoval, z akého skutkového stavu a právnej úpravy vychádzal a ako ju aplikoval v okolnostiach preskúmvanej veci, v nadväznosti na čo tejto námietke sťažovateľky nemožno prisvedčiť. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd rešpektoval výnimočný charakter

inštitútu delegácie veci na iný súd, prihliadal pritom na predmet konania, zmenu okolností s dôrazom na pomery a záujem maloletého dieťaťa.

8. Pokiaľ sťažovateľka najvyššiemu súdu vyčíta, že rozhodol rozdielne ako vo svojom skoršom uznesení sp. zn. 1Ndc/7/2021 z 30. júna 2021, ktorým na návrh sťažovateľky prikázal na prejednanie vec vedenú na Okresnom súde Bratislava IV Okresnému súdu Svidník, najvyšší súd v kontexte uvedeného vysvetlil, že v konaní sa zásadne zmenili okolnosti pre posúdenie miestnej príslušnosti, ktoré spočívajú vo zverení maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti otca, a to rozsudkom Okresného súdu Svidník č. k. 4P/24/2020-1177 z 13. októbra 2022 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 4CoP/10/2023-1802 z 13. júna 2023, čo malo za následok zmenu bydliska maloletého dieťaťa.

9. V súvislosti s uvedeným kritériom sťažovateľka namieta, že nedošlo k zákonnej zmene okolností v zmysle § 112 ods. 2 CMP, a teda súd nemal na túto zmenu prihliadať. S uvedeným argumentom sťažovateľky sa nemožno stotožniť. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že za zákonný spôsob zmeny určenia bydliska maloletého dieťaťa možno jednoznačne považovať aj rozhodnutie súdu o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, a to aj bez explicitného určenia miesta bydliska výrokom súdneho rozhodnutia (k tomu pozri Pavelková, B. In: R. Smyčková, M. Števec, Lowy, A., M. Tomašovič, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2024. s. 476). Ak teda v prerokovávanej veci bolo maloleté dieťa zverené rozhodnutím súdu do osobnej starostlivosti otca (hoci aj len na čas do rozvodu manželstva), došlo k zákonnej zmene bydliska maloletého dieťaťa. V druhom rade toto ustanovenie v danej veci najvyšší súd neaplikoval (pozri aj bod 12 odôvodnenia tohto uznesenia).

10. Neobstojí ani argument o rozpore napadnutého uznesenia s § 39 ods. 4 CSP. Účelom uvedeného ustanovenia je umožniť súdu nezaoberať sa identickým opakovaným návrhom na prikázanie veci, tzn. návrhom vychádzajúcim zo skutočností, o ktorých už bolo rozhodnuté. O takýto prípad však v posudzovanej veci nešlo.

11. Vo vzťahu k sťažovateľkinej obave o nehospodárnosti prikázania veci z dôvodu možnej budúcej potreby vykonať dokazovanie výsluchmi je potrebné poukázať na jednotlivé procesné inštitúty civilného súdneho konania, ktoré je možné v okolnostiach konkrétneho prípadu aplikovať, akou sú možnosť výsluchu svedkov, znalcov prostredníctvom dožiadaného súdu, resp. možnosť písomného zodpovedania položených otázok.

12. Argument sťažovateľky, že z hľadiska určenia miestnej príslušnosti síce zákon nepriorizuje ani jedno z konaní (konanie o rozvod manželstva ani konanie o výkon rodičovských práv a povinností), sama sťažovateľka favorizuje konanie vo veci starostlivosti o maloletého a najvyšší súd nesprávne priorizoval konanie o rozvode, považuje ústavný súd za nesprávny. V posudzovanom prípade ide skutočne primárne o konanie o rozvod, s ktorým je (z titulu existencie maloletého dieťaťa) *ex lege* spojené konanie o úprave práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu. Ak by išlo „len“ o konanie o maloletom, na riešenie danej procesnej situácie by mal byť použitý inštitút prenesenia miestnej príslušnosti konajúcim súdom (§ 112 ods. 2 CMP). Keďže však ide o agendu „pripojenú“ ku konaniu o rozvod manželstva (v ktorom nie je možné aplikovať § 112 ods. 2 CMP), zohľadnenie záujmu maloletého dieťaťa po zmene jeho bydliska „pomocou“ delegácie spoločne nadriadeným súdom sa ústavnému súdu javí priliehavá.

13. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia zistil, že najvyšší súd postupoval v medziach svojej právomoci, pričom sa nedopustil takého výkladu a aplikácie príslušnej zákonnej právnej úpravy, ktorými by poprel ich účel a význam. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno označiť za arbitrárne v tom smere, že by závery ním formulované boli zjavne nelogické s ohľadom na zistený skutkový stav, ústavne neudržateľné alebo že by napadnuté uznesenie nereflektovalo ťažiskové skutočnosti dôležité pre riadne zistenie stavu veci a rozhodnutie.

14. Ak sa sťažovateľka s názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, táto skutočnosť sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok (m. m. II. ÚS 465/2017, I. ÚS 109/2019).

15. Medzi uznesením najvyššieho súdu a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. V nadväznosti na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.2. K návrhu na rozhodnutie o dočasnom opatrení:

16. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľky z dôvodov už bližšie ozrejmených v tomto uznesení ústavný súd ani nemohol vyhovieť jej návrhu na rozhodnutie o dočasnom opatrení, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (pozri § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu implicitne prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd návrhu na rozhodnutie o dočasnom opatrení nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Peter Molnár
predseda senátu